

Posudek na disertační práci

Libor Dušek: Trojí tvář Váchánu: Proměny tradičního způsobu života horalů žijících na území Afghánistánu, Tádžikistánu a Pákistánu

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav etnologie, 2016. 176 s. + poznámkový aparát.

Obor: Historické vědy – etnologie

Autor ve své práci deklaruje snahu popsat etnicko-jazykovou skupinu Váchánců. V tomto ohledu se nejeví jako příliš zdařilá formulace otázek, autorem označovaných jako témata, případně *řečnické otázky* (s. 10). Čtyři uvedené otázky, na kterých má být předkládaná práce vystavěna, působí spíše než uceleným dojmem mnohem více dojmem nahodilého výběru. Autorem vybrané prvky váchánské kultury a identity jistě mohou mít svůj význam, výběr ovšem není na tomto místě zdůvodněn – to je možné pochopit až z dalších částí práce.

V kap. 2. ZHODNOCENÍ LITERATURY A PRAMENŮ autor velmi přehledně chronologicky pracuje s dostupnými prameny týkajícími se zkoumané oblasti i etnika Váchánců. Je trochu škoda, že není v této kapitole více zvýrazněno, kteří autoři se zabývali autorovými výzkumnými otázkami a v jakém ohledu je možné jejich výzkum rozšiřovat.

V metodologické části autor obšírně popisuje svůj terénní výzkum, zdůrazňuje funkci *prožitku*, ale příliš se nezaobírá adekvací použitých metod a technik, tedy jejich výhodami a nevýhodami a tím jak výhody zdůraznit a nevýhody potlačit. Přesto je tato část pro čtenáře srozumitelná a je možné získat představu, jak terénní výzkum probíhal.

V kap. 4.1. *Přírodní prostředí zásadně formuje způsob života* zastává autor poměrně vyhraněný názor, kdy se ztotožňuje s geografickým determinismem, ale už příliš nediskutuje možnosti a případy, kdy teze geografického determinismu selhává.

Části, kde autor prezentuje svůj terénní výzkum, by bylo vhodné lépe strukturovat, aby výrazněji sledovaly linii výzkumných otázek. Na jednu stranu je zde třeba vysoce ocenit autorův prováděný výzkum, na druhou stranu působí jednotlivé kapitoly dojmem značné nahodilosti. Přesto nelze autorovi upřít značnou dovednost v představování výsledků prováděných terénních výzkumů, které přehledně uzavřel v kap. 12. *ZÁVĚR*. Čtenář může z předkládané práce získat velmi dobrý přehled o aktuální situaci pamírských národů (včetně Váchánců) a ze sekundárních údajů i o jejich historii.

Formální stránka: Přestože je text většinou čtivý a srozumitelný, některé pasáže by mohly být přehlednější – např. *Státní útvary, kterých se staly jednotlivé skupiny Váchanců součástí, prošly v průběhu 20. století řadou společensko-politických kotrmelců a často i v rámci jednoho státu protichůdných diskursů, jejichž důsledky se promítly i do života váchánské minority*. Doporučoval bych více využívat rozmanitosti českého jazyka na úkor některých cizích slov – text by se stal přehlednějším. Například *Přítomnost diktafonu v nich vzbuzovala pocit nežádoucí formálnosti a ofciality, což jim příliš nekonvenovalo* (s. 20) – nebylo by na místě použít místo *nekonvenovalo* raději *nevyhovovalo*?

Pečlivější zpracování by si zasloužily citace. Některé zdroje citované v textu (a uvedené v poznámce pod čarou) nejsou uvedené v seznamu literatury (např. HUBINGER, V. *def. pojmu „etnikum“*. In: BROUČEK, S. a kol. *Základní pojmy etnické teorie*. In: *Český lid* 74/1991, č. 4, s. 245). Platí to i naopak – některé citace uvedené v seznamu literatury se neobjevují v předchozím textu (např. ABAJEVA, T. G. *Pamiro-gindukušskij region Afganistana v konce XIX. – načale XX vjeka (očerk istorii)*. Fan, Taškent 1987., dále ARZUMANOV, L. a kol. *Kryša mira*. Irofn. Dušanbe 1965...).

Drobnou připomínku mám k autorově transkripci z ruštiny – E / e se podle normy převádí jako *je* pouze na začátku slova, po samohláskách a po jerech ь resp. ъ. Jako *je* se tedy nepřevádí po souhláskách, a tudíž není např. *Древние земледельцы* jako *Drjevnije zemljedjel'cy*, nýbrž *Drevnije zemleděl'cy*.

Poměrně zásadní výtka formálního charakteru směřuje do kap. 16.2. Internetové zdroje, kde jsou (v naprostém rozporu s citační normou ČSN ISO 690-2) uvedeny pouze URL webových stránek – chybí uvedení autorů, názvů publikovaných článků, datum publikování...

Přes tyto drobné výhrady je možné považovat předkládanou disertační práci za kvalitně zpracovanou, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 13. července 2016

doc. Ing. PhDr. Petr Kokaisl, Ph.D.

Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze